

บทที่ 4

ผลกระทบต่อพรรคการเมืองและนโยบายของรัฐ ในการเกิดขึ้นของกลุ่มการเมือง กรณีกลุ่ม 16

จากการที่ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ร่วมกับการสังเกต จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เป็นนักการเมือง นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ผู้บริหารพรรคการเมือง นายตำรวจผู้สอบสวนคดีชนาการกรุงเทพมหานครพาณิชย์การ และนักหนังสือพิมพ์ ที่ติดตามความเคลื่อนไหวหรือมีความใกล้ชิดกับนักการเมืองกลุ่ม 16 ซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 8 คน โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมกับการใช้เทคนิคการสังเกต (observation technique) สามารถสรุปแนวความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างได้ในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างกับกรณีการจัดตั้งกลุ่มทางการเมือง (กลุ่ม 16)
และความเคลื่อนไหวของกลุ่ม 16 ต่อกรณีผลกระทบทางการเมือง

ลำดับที่	กลุ่มตัวอย่าง	ประเด็นความคิดเห็น
1.	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายประวัจน์ อุตตะโมต (ส.ส. จังหวัดจันทบุรี)	<ol style="list-style-type: none">1. กลุ่ม 16 เกิดขึ้นเพื่อการรวมกลุ่มของ ส.ส. รุ่นหนุ่มไฟแรง เพื่อการศึกษาข้อมูลเพื่อการใช้อภิปรายในสภา2. มีการสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อการจัดระบบข้อมูลโดยการจัดซื้อคอมพิวเตอร์ช่วยดำเนินงาน3. การคัดเลือกสมาชิกกลุ่มยึดหลักความคิดเห็นที่ตรงกัน4. มีอุดมการณ์เพื่อการพัฒนาทางการเมืองโดยคนรุ่นใหม่ เน้นการอภิปรายในสภาต้องมีข้อมูลพร้อมและพอเพียงโดยจับประเด็นทางการเมืองออกภาคสนามเพื่อดูปัญหาในพื้นที่และการเก็บบันทึกข้อมูล

ลำดับที่	กลุ่มตัวอย่าง	ประเด็นความคิดเห็น
		<p>5. มีความพึงพอใจกับภารกิจของกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือคนหนุ่มรุ่นใกล้เคียงและต่างเคยเป็นรัฐมนตรีมาหลายคนและในด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มค่อนข้างเหนียวแน่น</p> <p>6. การพบปะสมาชิกกลุ่มมักเป็นแบบไม่เป็นทางการ เน้นความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวของสมาชิกในกลุ่มด้วย</p>
2.	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายวิทยา คุณปลื้ม (ส.ส. จังหวัดชลบุรี)	<p>1. กลุ่ม 16 เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของนักการเมืองรุ่นเดียวหรือใกล้เคียงกัน เคยคบหาสมาคมเป็นเพื่อนสนิทกัน</p> <p>2. แนวคิดการรวมกลุ่มเพื่อการทำงานในสภา โดยการหาข้อมูลร่วมกันหรือช่วยเหลือประชาชน</p> <p>3. ลักษณะการปกครองในกลุ่มไม่มีการแบ่งแยก หัวหน้ากลุ่มอย่างชัดเจนแต่เป็นการให้การเคารพในระบบอาวุโส</p> <p>4. ลักษณะการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม มักเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความโดดเด่นของบุคคลที่ได้รับความสนใจจากประชาชนในขณะนั้น</p> <p>5. ในปัจจุบันกลุ่มมีการพบปะกันอยู่เสมอ</p> <p>6. มติของกลุ่ม กับมติของพรรคจะไม่นำไปสู่การปฏิบัติที่ขัดแย้งกัน</p>
3.	นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา รศ.ดร. ปรีชา อุปโยคิน มหาวิทยาลัยมหิดล	<p>1. กลุ่มทางการเมืองเกิดขึ้นจากความสมัครใจอุดมการณ์ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งถือเป็นกลุ่มมิตรภาพ และมีความชอบพอกันมาก่อน กับอีกลักษณะหนึ่ง เกิดขึ้นจากการประสานผลประโยชน์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นแบบ</p>

ลำดับที่	กลุ่มตัวอย่าง	ประเด็นความคิดเห็น
		<p>เฉพาะกาล และประเด็นต่อมาคือเกิดขึ้นจากปัจจัยทางการเมือง คือการเกิดกลุ่มอาจเป็นประโยชน์ต่อพรรค หรือพรรคการเมืองนั้น อาจได้รับประโยชน์จากกลุ่มที่เกิดขึ้น</p> <p>2. การเกิดกลุ่มทางการเมืองส่อไปในแนวทางการสร้างผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองมากกว่าพรรค การเกิดกลุ่มเป็นลักษณะไม่ถาวร</p> <p>3. พรรคใหญ่ เมื่อมีกลุ่มย่อยมาก ทำให้การบริหารพรรคเป็นไปได้ยาก</p> <p>4. กลุ่ม 16 ยังไม่มีความเหนียวแน่นเพียงพอ คาดเดาว่าการรวมกลุ่มดังกล่าว เพื่อผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจเรียกได้ว่าไม่ใช่กลุ่มมิตรภาพอย่างเด่นชัด</p>
4.	นักวิชาการสถาบันการศึกษา รศ.ดร. วีระพงษ์ บุญญากาศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	<p>1. กลุ่ม 16 เกิดขึ้นเพื่อผลประโยชน์ลักษณะหนึ่งมีความสัมพันธ์ถึงคดีธนาการกรุงเทพมหานครพาณิชย์การ</p> <p>2. การเกิดกลุ่มทางการเมืองมีผลกระทบต่อการทำงานของพรรคการเมือง ซึ่งมักเป็นไปในลักษณะของการใช้อำนาจต่อรอง และมีความเกี่ยวข้องต่อสถานะภาพของรัฐบาลในขณะนั้น</p> <p>3. ในทุกรัฐบาลมักเกิดกลุ่มทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้</p> <p>4. กลุ่ม 16 มีอิทธิพลอย่างเห็นได้ชัดต่อกรณีการผลักดันนโยบายของรัฐ</p>
5.	ผู้บริหารพรรคการเมือง ว่าที่ ร.ต. ไพโรจน์ สุวรรณฉวี ผู้อำนวยการพรรคความหวังใหม่ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด นครราชสีมา เขต 2	<p>1. กลุ่ม 16 เกิดจาก ส.ส. รุ่นใหม่ไฟแรงมีความสัมพันธ์ผูกพันกันมาก่อนทั้งในระดับส่วนตัวและครอบครัว โดยมีอุดมการณ์ในแนวเดียวกันในการจัดระบบข้อมูลเพื่อการเสนออภิปรายในสภา โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยดำเนินงาน</p>

ลำดับที่	กลุ่มตัวอย่าง	ประเด็นความคิดเห็น
8.	นักหนังสือพิมพ์ นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหาร น.ส.พ. ประชาชาติธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. กลุ่มการเมืองเกิดขึ้นเพื่อการต่อรองผลประโยชน์ในพรรค 2. กลุ่มทางการเมืองในทางรัฐศาสตร์ มองว่าเป็นการกระทำเพื่ออุดมการณ์ แต่วัตถุประสงค์แฝง เน้นผลประโยชน์เป็นหลัก อย่างน้อยสุดก็คือผลประโยชน์ของชาวบ้าน 3. กรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การมีความเป็นไปได้ต่อการใช้อำนาจทางการเมืองเข้าแทรกแซงทางเศรษฐกิจ 4. บทบาทของกลุ่ม 16 ต่อกรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ มีผลต่อการผลักดันนโยบายของรัฐ 5. ความเคลื่อนไหวของกลุ่ม 16 ในปัจจุบันหมดบทบาทและอาจไม่มีการรวมตัวกันอีก

จากผลของการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างตามตารางที่ 2 และ 3 ซึ่งผู้วิจัยสรุปและจำแนกประเด็นหลัก ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ออกนำเสนอ เพื่อต้องการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสายงาน สายอาชีพ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่ม 16 ซึ่งเป็นกลุ่มทางการเมือง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสัมภาษณ์ล้วนเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดต่อกรณีของกลุ่ม 16 ทั้งสิ้น และในกระบวนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสังเกตพฤติกรรมและความตั้งใจจริงในการให้คำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดซึ่งก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจและสนใจที่จะตอบสนองต่อประเด็นการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยอย่างเอาใจใส่ อาทิ การค้นหาข้อมูลจากแฟ้มข้อมูลที่ได้มีการบันทึกรายละเอียดบางขั้นตอน ของกรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การหรือการค้นหาบ้านที่กลุ่มตัวที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ กลุ่ม 16 ไว้เนื่องจากเป็นความสนใจส่วนตัวเป็นกรณีพิเศษ และถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างในบางอาชีพอาจมีความระมัดระวังในการตอบข้อสัมภาษณ์อย่างตรงประเด็น แต่ส่วนใหญ่ของการให้คำสัมภาษณ์ล้วนมีประโยชน์ต่อการศึกษา เมื่อมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างด้วยกัน ความคิดเห็น ส่วนใหญ่ มีทิศทางในเชิงความเห็นนั้นไปในแนวเดียวกัน ซึ่งมีผู้วิจัยคาดว่ากระบวนการเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพที่ได้กระทำไปนั้นมีความน่าเชื่อถือได้ ดังการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอันเป็นผลของการศึกษา ดังนี้

การก่อตั้งหรือการรวมกลุ่มทางการเมือง

จากผลของการศึกษาที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางการเมือง หรือการเกิดกลุ่มย่อยทางการเมืองว่าเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ด้านใดด้านหนึ่ง ดังทัศนะของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“การรวมกลุ่มทางการเมืองบางครั้งเพื่อต่อรองผลประโยชน์ในพรรค จึงได้สร้างกลุ่มขึ้นมาที่เห็นชัดที่สุด คือว่า นักการเมืองที่อาวุโสมากหน่อย หรือมีเงินมากหน่อยก็จะรวมกลุ่มขึ้นมาจะต่อรองอย่างน้อยที่สุดก็คือ แก้อิฐัฐมนตรี จะรวบรวมกันได้ 5 หรือ 6 เสียง โควต้าแก้อิฐัฐมนตรีนั้นจะชัดเจนที่สุด แต่ส่วนอื่น ๆ ก็จะเป็นไปตามภาวะการต่อรองผลประโยชน์ในการเรียกร้องในเรื่องต่าง ๆ ก็ขึ้นกับว่าสถานการณ์ขณะนี้เขาจะเรียกร้องกันด้วยเรื่องอะไร ก็จะแปรกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมากดดัน กดดันรัฐมนตรีก็ดี หรือกดดันแกนนำพรรคที่ตนเองมีผลประโยชน์แต่ละเรื่องก็ดี อันนั้นก็แปรไปตามภาวะ หรืออย่างน้อยที่สุด ถ้าไม่ใช่ภายในพรรคก็เป็นภายนอกพรรคก็กดดันเพื่อเรียกร้องในเรื่องผลประโยชน์ในเรื่องอื่น ๆ ด้วย”¹

“กลุ่มการเมืองคือการรวมตัวกันของผู้ที่อยู่ในวงการการเมืองรวมตัวกันเป็นกลุ่มด้วยวัตถุประสงค์อะไรบางอย่าง ไม่ว่าจะ เป็นในด้านฝึกกำลังในด้านแนวคิดทางด้านการเมืองหรือทางด้านผลประโยชน์อื่นที่อาจเข้าไปเกี่ยวข้อง เมื่อรวมตัวกันเป็นกลุ่มแล้วมันก็มีคะแนนเสียงสนับสนุน มีกำลังพลังที่จะต่อรอง ทำให้เกิดกลุ่มการเมือง”²

¹ สัมภาษณ์ ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, บรรณาธิการ น.ส.พ. ประชาชาติธุรกิจ, 13 สิงหาคม 2541.

² สัมภาษณ์ พ.ต.ท. สมพร แดงดี, สารวัตรงาน 2 กองกำกับการ 1 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ, 18 กันยายน 2541.

“อาจจะมองว่ากลุ่มนั้นเป็นประโยชน์แก่พรรค และพรรคเป็นประโยชน์แก่กลุ่ม ผลประโยชน์ที่กลุ่มจะได้กับพรรคคือพรรค จะให้ความสำคัญและให้เงินสนับสนุนให้กลุ่มดำเนินต่อไปได้ และพรรคได้อะไรจากกลุ่มก็ได้ประโยชน์จากกลุ่มเพราะว่า กลุ่มนักการเมืองหรือกลุ่มที่รวมกลุ่มเฉพาะนั้น มีข้อต่อรองของการอิงคนในท้องถิ่น ซึ่งสามารถหาจำนวน ส.ส. เพิ่มขึ้นได้ อย่างกรณีกลุ่มย่อยที่ต่อรองกับพรรคการเมือง กรณีเช่นนี้ อย่างกรณีของพรรคชาติไทยที่ให้โอกาสต่อรองกับกลุ่มคุณปลื้ม ให้ถึงจำนวน ส.ส. เข้ามาให้ได้มากแล้วจะให้ที่นั่ง”

“...การรวมตัวของกลุ่มที่วุ่น คือเจตนาที่ต้องการผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเป็นหลัก...”³

สำหรับด้านผลกระทบของการเกิดกลุ่มทางการเมืองที่จะมีผลต่อพรรคการเมืองนั้น กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความคิดเห็นว่าค่อนข้างมีผลกระทบต่อพรรคการเมือง ดังเช่น ปรีชา อุบโยคิน ได้ให้ความเห็นไว้ว่า⁴

“การรวมกลุ่มทางการเมืองนั้น สื่อเจตนาที่ต้องการผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองมากกว่าผลประโยชน์ของกลุ่มพรรค เพราะฉะนั้นมุ้งเล็กที่อยู่ในมุ้งใหญ่ ไม่ได้สนใจว่าพรรคใหญ่จะอย่างไร จะพยายามทำตัวให้ใหญ่ภายใต้พรรคนั้น เพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองกับพรรค คือ พรรคต้องการกลุ่มและกลุ่ม จะต้องการพรรคเพื่อให้เป็นฐาน”

³ สัมภาษณ์ ร.ศ. ดร. ปรีชา อุบโยคิน, นักวิชาการ, 30 เมษายน 2541.

⁴ สัมภาษณ์ ร.ศ. ดร. ปรีชา อุบโยคิน, อ้างแล้ว.

ซึ่งเกี่ยวกับประเด็นนี้ ยังมีกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า “กลุ่มเล็กในกลุ่มใหญ่ ตอนนี่เราเห็นชัดแล้วนะครับว่า ไม่ว่าพรรคไหนมาเป็นรัฐบาลก็จะมีกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย น้อยอยู่ในพรรคนั้นหรือในรัฐบาลนั้น อันนี้ทำให้เห็นชัด นะครับ อันแรกเกี่ยวกับเรื่องสถานะภาพของรัฐบาล เกิดความไม่มั่นคง อันที่สองก็ทำให้เห็นชัดว่าทำให้ มีการต่อรอง มีการใช้อำนาจโดยไม่ชอบได้ ในบางครั้ง ในกลุ่มเล็กที่เข้ามาอยู่ในพรรครัฐบาลหรืออยู่ในกลุ่ม ผู้บริหารประเทศเนี่ย บางครั้งก็อาจจะมีการต่อรองกับ รัฐบาลเพื่อที่จะเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในส่วนนั้นส่วนนี้ และรัฐบาลเองก็ไม่กล้าที่จะทำการหักห้ามปรามด้วยซ้ำ เพราะต้องมีการพึ่งพาพวกนี้อยู่”⁵

อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมือง ซึ่งบางคนเป็นหนึ่งในสมาชิกกลุ่ม 16 และผู้ บริหารพรรคการเมืองได้ให้ความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการ นักหนังสือพิมพ์ และข้าราชการตำรวจ ต่อกรณีการเกิดขึ้นของกลุ่ม 16 ไปในทิศทางที่เป็นอุดมการณ์ทางการเมือง เช่น

“กลุ่ม 16 เกิดขึ้นจาก ส.ส. กลุ่มหนุ่มมาเป็นเพื่อนกัน ไปดำเนินการทางการเมืองด้วยกันแล้วก็ในฐานะของ ความเป็นเพื่อนเวลาไปเที่ยวกัน กินข้าวอะไรกันเนี่ย ก็เลยรู้จักกัน มีพื้นฐานของความเป็นเพื่อน ก็คิดว่า น่าจะดำเนินการทางการเมืองด้วยกัน ช่วยกันใน เรื่องของการล้วงข้อมูลอะไรต่าง ๆ ไม่มีปัจจัยอะไร คือ จริง ๆ แล้วเริ่มจากการเป็นพรรคพวก อุดมการณ์ ก็ค่อนข้างจะคล้ายกันอยู่แล้ว เป็นเพื่อน ส.ส. กัน

⁵ สัมภาษณ์ ร.ศ. วีระพงษ์ บุญโญภาส, นักวิชาการ, 3 ธันวาคม 2541.

เวลามาประชุมสมาชิกก็สนิทสนมกัน ที่นั่งปรึกษาหารือกัน
อยู่ พบปะกันอยู่ตลอด”⁶

“เกิดขึ้นเพราะพลังหนุ่มที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
รุ่นใหม่ที่มีความคิดว่าทำไมเราถึงไม่รวมตัว เพื่อที่จะ
ศึกษาหาข้อมูล จุดประสงค์หลักคือในการอภิปราย
ในสภา จุดประสงค์อื่นในการก่อตั้งกลุ่มเริ่มแรก
ยังไม่มีนักการเมืองรุ่นใหม่ที่เราได้ครั้งแรก
นี่ก็มี 16 คน ส่วนใหญ่ก็จะเป็น ส.ส. คนหนึ่งก็
2 สมัย 3 สมัย ก็เลยที่เราต่างมาทำงานร่วมกันดีกว่า
คนไหนมีข้อมูลอะไรก็เอามาใช้เป็นหลักในการ
อภิปรายในสภา”⁷

“การเกิดขึ้นของ กลุ่ม 16 เกิดจากบรรดาพรรคพวก ส.ส.
ซึ่งค่อนข้างเป็น ส.ส. ใหม่ เป็นกลุ่มคนหนุ่มที่มีความรู้
จบปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก จำนวนหนึ่ง
นั่งด้วยกัน กินข้าวด้วยกัน เที่ยวด้วยกัน เกิดความ
สัมพันธ์กัน มีนิสัยใจคอ มีวิสัยทัศน์เหมือนกัน พบปะ
พูดคุยกัน จนในที่สุดก็มีความคิดว่า ถ้ามีโอกาสทำงาน
ทางการเมืองเพื่อประเทศชาติ โดยมีการแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นกัน ทำงานต่าง ๆ ร่วมกันโดยมีนักวิชาการ
ทำงานร่วมกัน น่าจะทำให้การทำงานนี้มีประสิทธิภาพขึ้น

⁶ สัมภาษณ์ วิทยา คุณปลื้ม,สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เขต 1,10 มกราคม 2542.

⁷ สัมภาษณ์ ประวัฒน์ อุตตะโหมต,สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดจันทบุรี ,24 ธันวาคม 2541.

กลุ่มนี้จึงได้เกิดขึ้น โดยในการก่อตั้งครั้งแรกมีจำนวน
 ส.ส. 16 คนพอดี จึงชื่อว่ากลุ่ม 16 โดยไม่มีคนใดคนหนึ่ง
 เป็นผู้นำ ไม่มีการเป็นประธานหรือหัวหน้ากลุ่ม ผู้ประสานงาน
 ก็ยกให้ ท่านสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ในทำนองคล้าย ๆ กับ
 หัวหน้ากลุ่ม”⁸

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองจะมองการร่วมกลุ่มหรือการเกิดกลุ่ม 16 ไปใน
 ทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม หรือเชิงอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นสำคัญ ซึ่งในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอาชีพ
 อื่น ๆ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับผลประโยชน์ของกลุ่มที่เกิดขึ้นเป็นหลัก ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องอุดมการณ์ทางการเมือง
 เมือง ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ได้แสดงความคิดเห็นต่อ
 กรณีดังกล่าวไว้ว่า

“คือ กลุ่มทางวิชาการศาสตร์ ส่วนใหญ่จะยึดถืออุดมการณ์
 เป็นหลัก แม้แต่ ส.ส. ในสภาเอง ก็พูดถึงการรวมกลุ่ม
 กันเองเพื่ออุดมการณ์ต่าง ๆ แต่จริง ๆ ผมดูแล้วเนี่ย
 เรื่องเหล่านั้น ส่วนใหญ่..ส่วนใหญ่..ก็อาจจะมึบข้าง
 นะครับ ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน ส่วนใหญ่จะมอง
 ผลประโยชน์ทั้งที่เป็นรูปตัวเงินและไม่ใช้รูปตัวเงิน
 นะครับเป็นหลักอันนี้ถ้าเกิดเราจะยึดกันตรงนี้ เมื่อไม่ได้
 มองอุดมการณ์รวมเป็นหลักแล้วเนี่ย การทำอะไรของ
 พรรคก็จะเป็นไปด้วยความยากลำบาก ถ้าเกิดว่าการ
 แก้ไขพรรคเป็นนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาของประเทศนี้
 นะครับ แต่บังเอิญไปขัดกับผลประโยชน์ของกลุ่มเข้า
 กลุ่มนี้ก็จะต่อรองคัดค้านด้านนโยบายนี้”⁹

⁸สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต. ไพโรจน์ สุวรรณฉวี,อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา
 เขต 2,5 เมษายน 2542.

⁹สัมภาษณ์ ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์,อ้างแล้ว.

จะเห็นได้ว่าการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของบรรดากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองจะมุ่งการนำเสนอข้อมูลในด้านบวก แต่เพียงอย่างเดียว กล่าวคือ การยกย่องการเกิดขึ้นของกลุ่ม 16 ทำเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง แต่ในขณะที่สื่อมวลชนและบุคคลอาชีพอื่น ๆ ทั้งหลายมองว่าการรวมกลุ่มเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ในทางใดทางหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ บัวเชอเวน (Boisscvain) กล่าวว่า ฝักฝ่ายว่า ฝักฝ่ายเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อควบคุมทรัพยากร ผลประโยชน์และชื่อเสียงการเกิดฝักฝ่าย จึงมาจากความขัดแย้ง และนิโคลัส (Nicholas) ได้กล่าวถึงเรื่องฝักฝ่ายทางการเมือง หรือกลุ่มการเมือง อันเนื่องมาจากความขัดแย้ง เกี่ยวกับอำนาจสาธารณะ อย่างไรก็ตามทั้งบัวเชอเวน และนิโคลัส ได้ให้แนวคิดที่ค่อนข้างตรงกันคือ ฝักฝ่ายทางการเมืองเป็นเรื่องของ ผลประโยชน์ และการเกิดฝักฝ่ายทางการเมืองเกิดขึ้นบนท่ามกลางความขัดแย้ง แต่ในกรณีของกลุ่ม 16 การเกิดขึ้นของกลุ่มถูกมองออกเป็น 2 แนวทาง คือ ในด้านบุคคลอาชีพอื่น ๆ ก็มองว่ากลุ่ม 16 เป็นฝักฝ่ายทางการเมืองที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นนักการเมือง กล่าวว่า กลุ่ม 16 เกิดขึ้นเนื่องจากอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ข้อพึงพิจารณาอีกประการหนึ่งคือเรื่องของความขัดแย้งตามแนวคิดของบัวเชอเวน และนิโคลัส ที่ว่า ฝักฝ่ายเกิดบนท่ามกลางความขัดแย้งนั้น เมื่อนำมารวมกลุ่ม 16 มาศึกษาพบว่า กลุ่ม 16 รวมกันขึ้นมาบนท่ามกลางความเป็นมิตรสมานฉันท์ ซึ่งค่อนข้างแตกต่างไปจากแนวคิดของนักสังคมวิทยาและมนุษยวิทยาที่ได้กล่าวไปในแนวทางเดียวกันเกี่ยวกับการรวมกลุ่มและความขัดแย้งตลอดจนเรื่องของภาวะผู้นำ ดังการให้คำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“มาพบในสภานี้แหละ เห็นบุคคลลักษณะท่าทางอะไรเข้ากันได้ เป็นคนมีความคิดความอ่านที่ค่อนข้างจะรุ่นใหม่ คือ ไม่ค่อยจะคอนเซอร์เวทีฟมากนัก เพราะฉะนั้นก็เลยมารวมกันตามความคิดอ่านตรงนี้เองไม่มีอะไรเพิ่มเติม... กลุ่ม 16 จริง ๆ แล้วคงที่กราบเรียนให้ทราบไปว่า เราสร้าง เราก่อตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลที่จะเป็นหลักในการอธิบายในการเสนอข้อมูลให้ปรากฏในสภาและให้รับรู้ เพราะฉะนั้นอุดมการณ์จริง ๆ ของกลุ่ม 16 คือเราจะทำอย่างไรที่จะพัฒนานักการเมืองของคนรุ่นใหม่ ทุกคนสามารถอธิบายมีข้อมูลเหมือนกันหมด ใครอธิบายก็ได้ เมื่อเราพูดถึง ISSUE นี้ ใครก็อธิบายได้

ผลงานจริงของกลุ่ม 16 ที่เราสร้างขึ้นมาแรก ๆ นี้ ตอนนั้น พวกเราเป็นฝ่ายค้าน เพราะฉะนั้นผลงานจริง ๆ ก็มีการอภิปราย ในสภาตอนที่นายกชวนฯ ผลงานที่เด่นจริง ๆ คือเรื่องการ ปฏิรูปที่ดิน สปก. ถือว่าเป็นผลงาน และในเรื่องของหลักทรัพย์ ที่ชัดเจนตอนนั้นที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม คือท่านสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ คือว่าอาวุโสที่สุด ตอนหลังท่านสมพงษ์ ไปเป็นรัฐมนตรี สุชาติ ก็มาเป็นหัวหน้ากลุ่มโดยอัตโนมัติ หลัง ๆ ก็ไม่มีใครเป็นหัวหน้า ทุกคนเท่ากันหมด ที่นี้เราก็ถืออาวุโสเป็นหลัก ใครที่มีอายุมากกว่าใครที่มีประสบการณ์ทางการเมืองมากกว่าเราก็ให้เป็นประธาน กลุ่ม จริง ๆ แล้วก็รักกันเหมือนพี่น้อง คือไม่เรียกเป็นหัวหน้า เป็นอะไรก็ไม่มี ทุกคนจะทำ ๆ กันหมด อย่างน้อยก็ดีใจนะในกลุ่ม 16 ก็เป็นรัฐมนตรี 5,6 คนแล้ว ตั้งแต่ สุชาติ สมพงษ์ จำลอง สนธยา ผม เนวิน ที่เคยเป็นรัฐมนตรี เพราะฉะนั้น ถ้ายังอยู่ยังแพ็คกันอยู่เหมือนเดิมนะในทางการเมืองกลุ่มเราก็ค่อนข้างจะแข็งแกร่งพอสมควร..."¹⁰

“ส่วนหนึ่งก็รู้จักกันมานานแล้ว ส่วนหนึ่งก็มารู้จักกันในสภา จากหลายพรรคการเมืองส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่ม ส.ส. หนุม หัวหน้ากลุ่มจริง ๆ แล้วมันไม่มี ไม่มีหัวหน้าแต่ก็ให้ความเคารพผู้ที่อาวุโส ไม่ใช่เป็นหัวหน้าแต่ให้ความเคารพ ท่านสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ไม่ใช่เรียกหัวหน้าหรอก มันไม่มีหัวหน้า ยังไงก็เป็นเพื่อน พรรคพวกกัน ก็ให้ความเคารพท่านเพราะเป็นผู้ใหญ่ที่สุดในกลุ่ม”¹¹

¹⁰ สัมภาษณ์ ประวัฒน์ อุตตะโมต, อ่างแล้ว.

¹¹ สัมภาษณ์ วิทยา คุณปลื้ม, อ่างแล้ว.

อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัจจุบันกลุ่ม 16 จะไม่มีที่ทำการและบทบาทของกลุ่มในทางการเมือง ไม่โดดเด่นเช่นก่อน แต่ความสัมพันธ์ของกลุ่ม 16 ทั้งในลักษณะที่เป็นส่วนตัวและครอบครัวก็ยังคงมีความผูกพันกันอยู่ ดังที่ ประวัณน์ อุตตะโมต และว่าที่ ร.ต. ไพโรจน์ สุวรรณฉวี ได้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ก็เราพบกันบ่อยแต่พบกันในลักษณะ อินฟอรมอล พบกันในลักษณะที่เรียกว่า เฮฮา คุยกัน ทานข้าวกัน พอไม่ได้เจอกันซัก 2 อาทิตย์ก็ยกหูโทรคุยกันแล้ว คือความสัมพันธ์กันยังเหมือนเดิม คือไม่ใช่เฉพาะตัว กลุ่มนะ รวมถึงสมาชิกของครอบครัวด้วย ไม่ว่าจะ เป็นเมีย เป็นลูกอะไรเนี่ย เราคุ้นเคยกัน นะสะ เราคุ้นเคยกัน ถึงพ่อแม่ถึงเมียถึงอะไร เราคุ้นเคยกันมาก ถึงแม้ว่า แอคทิวิตี้จะไม่มีในกลุ่ม แต่ว่า การคบหาสมาชิกซึ่งเคยเป็นพวกกันเป็นเพื่อน เป็นน้อง เป็นพี่ ความสัมพันธ์ตรงนี้ยังไม่หมดไป และในกลุ่มเองนั้นก็กลับมาเป็นผู้แทนได้ทุกคน ไม่มีใครตกเลย 16 คนยังอยู่ครบ...”¹²

“ปัจจุบันกลุ่ม 16 ก็ยังทานข้าวปลากันอยู่ สำนักงาน เคยดำเนินการ อยู่ที่ดินแดงแต่ได้เลิกไปแล้ว เดี่ยวนี้ไม่มีที่ตั้ง กลุ่ม 16 โดยรูปธรรมใน ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว แต่ด้วยความสัมพันธ์ในอดีต ส.ส. กลุ่ม 16 ก็ยังพบปะกันอยู่รวมทั้งนักวิชาการต่าง ๆ ที่มาช่วย ก็มีการนัดพบปะกัน พูดคุยกัน ทานข้าวเที่ยวเตร่ด้วยกัน เป็นเรื่องปกติ ก็ยังให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในปัจจุบัน และอาจจะมีการรวมตัวกันต่อไปในอนาคต...”¹³

¹² สัมภาษณ์ ประวัณน์ อุตตะโมต, อ่างแล้ว.

¹³ สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต. ไพโรจน์ สุวรรณฉวี, อ่างแล้ว.

จะเห็นได้ว่าระบบความผูกพันของกลุ่ม 16 เป็นไปในลักษณะเพื่อนสนิท หรือเครือญาติ คือ ความสนิทสนมอันเป็นที่มาของการรวมกลุ่มกันมิได้เกิดเฉพาะตัวสมาชิกเท่านั้นแต่ยังกลมเกลียวถึงครอบครัวอีกด้วย ประเด็นนี้ค่อนข้างเป็นที่น่าสนใจของนักสังคมวิทยา และมนุษยวิทยาที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบังคับบัญชา และเรื่องความขัดแย้งท่ามกลางการจัดตั้งกลุ่มได้อย่างน่าพิศวง ซึ่งประเด็นนี้สามารถตอบสนองมติฐานของผู้วิจัยได้ประเด็นหนึ่งที่ว่า ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม 16 มิได้เป็นไปในเชิง “เจ้านาย” “ลูกน้อง” เช่นกลุ่มย่อยทางการเมืองอื่น ๆ

การรวมตัวของกลุ่ม 16 กับผลประโยชน์ทางการเมือง

การศึกษาถึงกิจกรรมของกลุ่ม 16 ต่อการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ ที่เด่นชัด คือ กรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ¹⁴ โดยเป็นที่ทราบกันดีว่า กรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การเป็นกรณีที่สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจ และกระทบต่อการลงทุนของต่างชาติ ทำให้เกิดวิกฤตทางการเงิน ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า กรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมืองในกลุ่ม 16¹⁵ ดังผลของการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“เท่าที่วิเคราะห์นะครับ มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมืองเยอะ
ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม 16 หรือไม่ว่าพรรคการเมืองฝ่ายค้าน
ในขณะนี้ บางครั้งก็รวมไปถึงบุคคลในรัฐบาลขณะนี้ด้วย
เพราะฉะนั้นบุคคลที่เขาไปเกี่ยวข้องเป็นระดับคีย์แมน
เป็นส่วนนี้ใหญ่ นี่ก็สำคัญ เราจะเห็นว่าบางครั้งเนี่ย
มักเกิดการลูกรหน้าปะจุมูก บางครั้งการที่กระบวนการ
ในการตั้งนายราเกชฯ เข้ามาทันอย่างรวดเร็วใน
ระยะแรกก่อนที่นายราเกชเขาจะใช้ลูกเล่น จนทางแคนาดา
เขาประวิงไป ก็เห็นได้ชัดเรอล่าช้ามากเพราะมันจะ
เกี่ยวพันกับนักการเมืองอยู่ 2-3 พรรค ก็เลยทำให้

¹⁴ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ มีชื่อย่อเรียก B.B.C. (บี.บี.ซี.)

¹⁵ โปรดดูรายละเอียดความเกี่ยวพันของนักการเมือง “กลุ่ม 16” กับกรณีคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ได้ในภาคผนวก

การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับ บี.บี.ซี. มันล่าช้ามาก
 ผมคิดว่านักการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องในคดี บี.บี.ซี. นี้
 คือ ผลประโยชน์เรื่องของผลประโยชน์แน่นอนเพราะ
 เห็นได้เด่นชัดในการทำหลักฐานเท็จ หลายต่อหลายครั้ง
 มีการทำโปรเจกต์ที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง มีการ
 เอาทรัพย์สินที่ไม่มีมูลค่าไม่สูงพอมานับให้มีราคา
 สูงกว่าความเป็นจริงไม่รู้กี่เท่า สิ่งเหล่านี้เริ่ม
 จากการแสวงหาผลประโยชน์อันไม่ชอบก่อน
 แล้วก็ส่งผลกระทบต่อทางการเมืองและภาพพจน์
 ของประเทศในภายหลัง”¹⁶

“เท่าที่สัมผัส..เท่าที่ได้ล่วงรู้ในข้อมูล คดี บี.บี.ซี.
 ที่เข้าไปสัมผัส เกี่ยวข้องกับนักการเมืองนะครับ
 มีความเกี่ยวข้อง แล้วก็โดยความคิดส่วนตัว
 คิดว่าจากความเป็นนักการเมืองและอยู่ใน
 กลุ่มการเมืองเนี่ย ทำให้เกิดความเกรงใจของ
 ผู้บริหารที่จะให้สิทธิพิเศษในกรณีให้สินเชื่อ
 เพราะฉะนั้นอาจเป็นเหตุหนึ่งก็ได้ในการให้สินเชื่อ
 คือเมื่อให้สินเชื่อแล้วการที่จะบังคับตามสัญญา
 การที่จะเรียกหนี้คืนเป็นไปด้วยความยากลำบาก
 และมันก็จะกลายเป็นผลผูกพันเป็นผลเกี่ยวโยงเป็น
 ไฟลามทุ่งไปยังที่อื่นทำให้เกิดเป็นหนี้เสียเป็น
 จำนวนมาก หมายถึง ในคดี เท่าที่ทำเนี่ย บี.บี.ซี.
 มันมีการให้สินเชื่อเพื่อซื้อ อู่หุ้น (หุ้นเพื่อครอบงำกิจการ)

¹⁶ สัมภาษณ์ รศ.ดร. วีระพงษ์ บุญโญภาส, อ่างแล้ว.

เท่าที่สอบสวนมา มันก็พบนะครับว่ามันมีการเอาไป
 ซื้อหุ้นจริงแต่ยืนยันไม่ได้ว่ามี การไปซื้อหุ้นทั้งหมด
 ส่วนหนึ่งมีการเอาไปซื้อหุ้นจริง แต่มันมีการกั๊ยม
 กันหลายครั้ง หลายวาระ เพราะฉะนั้นแต่ละวาระ
 เราจะพิสูจน์เอาความจริงว่า ดำเนินการไปตาม
 วัตถุประสงค์ของการกั๊หรือไม่มันหาความชัดเจน
 ร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่ได้...นี่ไม่ใช่แทรกแซงทางการเมือง
 ถ้าตามความเข้าใจของผมคิดว่า เอาอำนาจทางการเมือง
 เข้าไปแทรกแซงในภาวะเศรษฐกิจโดยอาศัยช่วงโอกาส
 ที่ตนเองมีโอกาส เพื่อสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจให้กับตนเอง
 เรียกว่า เอาอำนาจทางการเมืองเข้าไปมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจ”¹⁷

“ผมว่า..ผมกำลังจะบอกว่า..ถ้าผมเป็นนาย ก นาย ข เดินมา
 เดินเข้าไปขอกู้เงิน บี.บี.ซี. เนี่ยเขาก็คงไม่ให้ แต่ทำไม่อยู่ดี ๆ
 เอาที่ดินหน้า ๆ ของหนองคาย ใช้เอกสารปลอมกั๊ตั้ง
 400-500 ล้าน เพราะอะไร เพราะหนึ่งอำนาจทางการเมือง
 หรือเปล่า สองการมีผลประโยชน์ร่วมกัน คืออย่างที่เรียน
 ไปเมื่อกี้ว่า ราชเดช สามารถขอยืมชื่อไปใช้ในการกู้เงิน บี.บี.ซี.
 เพื่อหมุนเวียนกันได้โดยผมไม่แน่ใจว่าการให้ยืมชื่อบริษัท
 เขามีผลประโยชน์ตอบแทนจ่ายกันอย่างไรหรือเปล่า ผมเคย
 เจอกรณีหนึ่ง สมมติว่าเงินที่ระหว่างไหลผ่านต้นเจริญเนี่ย

¹⁷ สัมภาษณ์ พ.ต.ท. สมพร แดงดี, อ่างแล้ว.

พอไหลผ่านมาถึงราเกซ มันจะหายไปส่วนหนึ่งไม่รู้ว่าเป็นส่วนต่าง ๆ
 นั้นมันอยู่ตรงไหน เราตอบไม่ได้ว่ามันจะได้ผลประโยชน์กัน
 หรือเปล่า คือเงินที่มันไหลกลับมามันควรจะครบร้อยใช้ไหม
 ให้ไปร้อยแต่กลับหายไปส่วนหนึ่ง ผมจำตัวเลขไม่ได้นะ”¹⁸
 “คดี บี.บี.ซี. มีส่วนสัมพันธ์กับนักการเมืองหรือไม่ ตรงนี้เนี่ย
 จะถามว่า นักการเมืองเข้าไปกระทำผิดหรือไม่ หรือเข้าไป
 เกี่ยวข้องหรือไม่ เอาตรงนั้นก่อน เอาตรงว่านักการเมือง
 เข้าไปเกี่ยวข้องหรือไม่ คดี บี.บี.ซี. เป็นคดีที่ดำเนินการ
 ความผิดข้อหาหลักโดยกล่าวหาว่า เป็นการอนุมัติ
 สินเชื่อไปโดยทุจริต ดังนั้นก็จะมุ่งดำเนินคดีผู้ที่อนุมัติ
 สินเชื่อโดยใช้อำนาจไปโดยมิชอบหรือโดยทุจริต
 ส่วนนักการเมืองที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ บี.บี.ซี. นั้น
 เข้าไปผูกพันในฐานะผู้กู้ ซึ่งในส่วนหนึ่งที่ธนาคาร
 แห่งประเทศไทยกล่าวหาว่านั่น มิได้กล่าวหาว่าผู้กู้
 แต่จะกล่าวหาผู้อนุมัติ ซึ่งก็คือธนาคารโดยผู้มีอำนาจ
 อนุมัติ ก็มีนักการเมืองกลุ่มหนึ่งไม่เฉพาะนักการเมือง
 เท่านั้นก็มีทั้งนักธุรกิจผู้มีชื่อเสียงที่เข้าไปเป็นผู้กู้ใน
 ธนาคารแห่งนี้ ก็เพราะว่าผู้บริหารทุจริต อนุมัติสินเชื่อ
 ไปโดยมิชอบใครก็อยากได้เงินมาง่าย ๆ เมื่อถามว่าคดี
 บี.บี.ซี. มีส่วนสัมพันธ์กับนักการเมืองหรือไม่ ตอบว่า
 เกี่ยวพันกับนักการเมืองบางคน บางกลุ่มที่เข้าไปเกี่ยวพัน
 ในฐานะผู้กู้ ส่วนระดับใดนั้น เป็นอีกกรณีหนึ่ง...
 ที่เงินในส่วนนั้นนอกจากจะทำโดยทุจริตแล้ว โดยให้

¹⁸ สัมภาษณ์ ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, อ่างแล้ว.

สินเชื่อโดยทุจริตแล้ว ยังเป็นการให้เงินไปโดยมี
เป้าหมายสร้างฐานทางการเมืองด้วย อย่างที่ราเกษฯ
พูดว่าภายใน 3 ปี จะให้ตั้งกร่างเป็นรัฐมนตรี และก็
สามารถทำได้ด้วย ก็ใช้เงินจากตรงนี้ครับไปใช้ใน
ธุรกิจการเมืองด้วย”¹⁹

และต่อกรณีของ พ.ต.ท. สมพร แดงดี ได้เพิ่มเติมรายละเอียดถึงผลประโยชน์จากกรณี
ที่กลุ่ม 16 เข้ามามีบทบาทในเรื่อง บี.บี.ซี. ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ และสะท้อนให้เห็นถึง
เหตุแห่งการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวของสมาชิกกลุ่ม 16 บางคน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง
ผลประโยชน์ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

“ในกลุ่ม 16 แล้วจริง ๆ มีใช้มีแต่นักการเมือง 16 คน
แต่มีพรรคพวกอีก ตัวอย่างเช่น พวกของพ่อและพ่อตาเนวิน
เนวินกับสุชาติอันที่จริงเกิดปีเดียวกันแต่เนวินเรียกสุชาติว่าพี่
เนื่องจากสุชาติ มีอาวุโสทางการเมือง ถ้าเรื่องรวยแล้วเนวิน
จะรวยกว่าสุชาติ แต่ถ้านับสินทรัพย์ สุชาติ จะมีมากกว่า
เนวิน เพราะมีที่ดินมาก พูดถึงความกว้างของพวกพ่อ
เนวินจะมากกว่า สุชาติ จะมีพวกก็แต่เฉพาะกลุ่มธุรกิจ
เดียวกัน ความคิดวางแผนทั้งหมด คือ สรรรถ บอกว่า
กลุ่มเราต้องแยกกันอยู่หลาย ๆ พรรค ถ้าอยู่พรรคเดียวกัน
เวลามีเรื่องอะไรจะตายด้วยกันหมด การอยู่กระจายหลาย
พรรคมันดีอย่างไร ดีตรงที่รู้ความเคลื่อนไหวของแต่ละพรรค
ทำให้มีอำนาจในการต่อรองได้เมื่อเข้าไปล้วงรู้ เหตุผลเช่นนี้
พรรคประชาธิปไตยรู้ทันในเกมส์นี้ เนื่องจากนายสุเทพ เทือกสุบรรณ

¹⁹สัมภาษณ์ พ.ต.อ. อำนาจ นิ่มมะโน, ผกก. 2 บก.สศก., 7 เมษายน 2542.

ซึ่งเป็นถึงรองเลขาธิการพรรคฯ เป็นคนที่มีอิทธิพลต่อพรรค
 ประชาธิปัตย์มากไม่ยอม หลังจากที่ถูกกลุ่ม 16 ตี ป.ช.ป. เรื่อง
 สปก.4-01 ส.ส. สุวโรช พะลัง ก็ยกเรื่องทีสุชาติ บุกรุกซื้อ
 เกาะ เรื่องนี้มีพ่อแม่ของสุชาติ เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยและ
 มีชายที่จะต้องถูกดำเนินคดี สุชาติ ก็ถูกผู้ชายไม่ยอมทำให้
 พ่อแม่เดือดร้อนเพราะคนจีนเขาถือเรื่องความกตัญญูต่อพ่อแม่
 จึงได้ไปกราบขอโทษกันเป็นการภายในเฉพาะต่อหัวหน้าพรรคที่
 ส.ส. สุวโรช พะลัง สังกัด เรื่องก็เงียบไป"²⁰

เพิ่มเติมอีกเรื่องในกลุ่ม 16 เข้าไปมีส่วนร่วม คือเรื่องการทุจริตในการประมูลสร้างเขื่อน
 สียัด ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์เข้าไปเป็นพนักงานสอบสวนร่วมในคดีทุจริตดังกล่าว ซึ่งเมื่อทราบข้อเท็จจริงแต่ไม่
 สามารถเปิดเผยทางสาธารณะได้ เนื่องจากมีการแอบอ้างสถาบันชั้นสูงเข้ามาเกี่ยวข้อง ทางกรมชลประทาน
 จึงได้ยกเลิกการประมูลดังกล่าวในเวลาต่อมา

จากบทวิเคราะห์นี้เริ่มมองเห็นได้ชัดขึ้นในภาพลักษณ์ของกลุ่ม 16 ในประเด็นการรวม
 กลุ่มเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ โดยใช้การเมืองเป็นฐานอันนำไปสู่ความสามารถในการกู้เงินจากคดี บี.บี.ซี.
 หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่พึงจะได้รับอย่างไรก็ดี ในเรื่องธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า
 กลุ่ม 16 มีอิทธิพลในเรื่องดังกล่าวอย่างมาก ในขณะนั้นผู้มีอำนาจ คือ เนวิน ซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ
 กระทรวงการคลัง ในสมัยรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา โกรธเนวิน มากในเรื่องนี้ที่เอาเงินจากธนาคาร
 กรุงเทพพาณิชย์การหรือรับผลประโยชน์จากราเกช ซึ่งมีผลประโยชน์ให้ทุกพรรค ตามความเห็นของผู้ให้
 สัมภาษณ์กล่าวว่า นายเกริกเกียรติ กรรมการ ผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การไม่น่าจะมีเจตนาที่
 จะเบียดบัง เอาเงินจากธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การเพียงแต่ช่วงนั้น มีวิกฤตการณ์ เสียสองปีนั้น พรรค
 พวกหรือตัวเสียสองเอง เข้ามาซื้อหุ้นของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การเกือบหมด เกริกเกียรติ ไม่ต้องการที่
 จะเสียธนาคารซึ่งต้นตระกูลได้สร้างสมไว้ไป จึงได้จ้างนายราเกชมาเป็นที่ปรึกษาตนเอง ได้จัดตั้งฝ่าย

²⁰ สัมภาษณ์ พ.ต.ท. สมพร แดงดี, อ่างแล้ว.

วิเทศธนกิจของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การขึ้น เพื่อดูแลในกิจการที่ให้เงินกู้เพื่อครอบงำกิจการขึ้น การให้ กู้เงินที่มีอำนาจ อนุมัติคือ นายเกริกเกียรติ ในการผ่านเรื่องจะต้องผ่าน ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ของ ธนาคารเพียงคนเดียว คือ นายเอกชัย อธิคมนันทะ โดยที่ไม่ต้องผ่านผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่คนอื่น หรือรองกรรมการผู้จัดการใหญ่คนอื่น โดยต่างจากสายงานตามปกติสายงานอื่น ที่น่าสนใจคือ นายเอก ชัย นี้เป็นที่ปรึกษาของนายเนวิน และก็มีบริษัทต่าง ๆ เข้ามากู้ซึ่งเป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นมาเองก็มี การกู้ก็ต้องใช้ สิทธิทรัพย์แต่ มักจะใช้สิทธิทรัพย์ด้อยคุณภาพมาเป็นประกัน เงินที่ผู้กู้เหล่านี้ไปส่วนหนึ่งนำไปใช้ครอบงำกิจ การ (Take Over) จริง แต่บางส่วนหายไป และก็มีบริษัทที่ตั้งขึ้นเพื่อกู้เงินจากธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ แล้วก็ย้อนกลับมาซื้อหุ้นของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การอีกด้วยเพื่อแข่งกับเสี่ยสอง ที่นี้ก็มาดูพวกบริษัท ที่มากู้ส่วนมากเป็นบริษัทฯ ที่ตั้งขึ้นมาลอย ๆ บางบริษัทฯ มีกลุ่มของนักการเมืองอยู่เบื้องหลังโดยเฉพาะ นักการเมืองกลุ่ม 16 หรือกลุ่มคนใกล้ชิดอันนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง ในการกู้เงินและปล่อยเงินกู้ของวิเทศธน กิจนี้ ผู้ที่สามารถรูดบัตรพิเศษให้เงินผ่านจากบัญชีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การไปก่อนที่จะตรวจสอบสินเชื่อ คือ นายเกริกเกียรติ และนายเอกชัย ได้มีการรูดบัตรผ่านเงินออกจากบัญชีหลายครั้งโดยวิธีการดำเนินงาน ดังกล่าว สามารถอธิบายขั้นตอนและโครงสร้างการดำเนินงานในกรณีการกู้เงิน ดังนี้

1. บริษัท ก. กู้ 500 ล้าน ไม่สามารถที่จะชำระหนี้ได้ก็จะเป็นลูกค้ำชั้นแล้ว
2. บริษัท ข. กู้ 500 ล้าน ก็เอาเงินไปให้บริษัท ก. 300 ล้าน บริษัท ก. เอาเงิน 300 ล้าน

ใช้ บี.บี.ซี. ใช้ 300 ล้าน บริษัท ก. ก็ได้ 200 ล้าน และถูกจัดให้เป็นลูกค้ำชั้นดีที่สามารถกู้ได้อีก ลักษณะ เหมือนเงินออกกระเป๋าย้ายเข้ากระเป๋าขวา หรืออัฐยายซื้อขนมยาย

3. และก็จะเกิดบริษัท เช่นนี้อีกหลาย ๆ บริษัท ที่จัดตั้งขึ้น เมื่อมากขึ้น เงินก็จะออกไป

จากระบบธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การก็ไม่สามารถที่จะเรียกหนี้คืนได้ และสิทธิทรัพย์ที่ใช้เป็นหลักประกันก็ เป็นหลักประกันด้อยคุณภาพ จากการตรวจสอบการรับเงินจากธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การมีกลุ่มของนาย เรื่องวิทย์ ลีคล์ ด้วยและก็จะผ่านเงินกระจายให้กับกลุ่ม สุชาติ ด้วย และก็จะอ้างว่าเป็นการใช้หนี้ หรือ ชำระค่านายหน้า ซื้อหุ้น

จะเห็นได้ว่าผลของการศึกษาชี้ให้เห็นถึงกิจกรรมอันเป็นความเคลื่อนไหวของกลุ่ม 16 ใน ทิศทางที่เกี่ยวเนื่องกับผลประโยชน์ โดยเฉพาะกรณีของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การกลุ่มตัวอย่างต่างให้ ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกี่ยวกับกรณีของผลประโยชน์ ประเด็นนี้ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาศึกษาจาก

แนวความคิดของ ซาโตรี (Satori)²¹ โดยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประกอบการวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมของกลุ่ม 16 พบว่า แนวคิดของซาโตรี มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่ม 16 ในประเด็นการศึกษาทางด้าน มิติด้านองค์กร กล่าวคือ กลุ่ม 16 มีการจัดลักษณะกลุ่ม หรือฝ่ายของตนออกเป็นองค์กรและดูเหมือนว่าองค์กรของกลุ่ม 16 ค่อนข้างมีบทบาทมากกว่าพรรคการเมือง ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับ แนวคิดของ ซาโตรีเป็นอย่างมากที่ว่าการศึกษามิติทางด้านองค์กรเป็นการยอมรับและให้ความสำคัญแก่ฝ่ายในฐานะที่เป็นองค์กรทางการเมืองที่สามารถมีกิจกรรมทางการเมืองที่ทัดเทียม หรือเหนือกว่า พรรคการเมือง ซึ่งก็เป็นที่ประจักษ์ว่าในกรณีของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ซึ่งสะท้อนวงการเศรษฐกิจโดยที่รัฐบาลในขณะนั้น ยังไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ต่อกรณีดังกล่าวได้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามจากเหตุการณ์อันเนื่องมาจากกรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การและกลุ่ม 16 นั้น ส่วนที่มีผลต่อการผลักดันทางด้านนโยบายของรัฐบาล และผลกระทบต่อพรรคการเมือง โดยจะได้มีการวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับประเด็น ผลกระทบต่อพรรคการเมืองในช่วงต่อไป

ในแนวความคิดของซาโตรี นอกจากมิติทางด้านองค์กรที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของกลุ่ม 16 แล้ว มิติทางด้านแรงจูงใจก็เป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความสอดคล้องต่อกรณีศึกษานี้เป็นอย่างมาก โดยซาโตรี ได้นำแนวความคิดของ ฮูม (David Hume) มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะของฝ่ายทางการเมืองว่า แรงจูงใจเป็นตัวผลักดันให้เกิดฝ่าย 2 ลักษณะ คือฝ่ายที่มาจากผลประโยชน์ (Faction From Interest) และฝ่ายที่เกิดจากแรงจูงใจด้านอุดมการณ์ (Faction From Princyle) ในกรณีของกลุ่ม 16 เมื่อมีการศึกษาถึงที่มาของการจัดตั้งกลุ่ม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมือง ซึ่งรวมไปถึงสมาชิกของกลุ่ม 16 ด้วยพบว่า ในการจัดตั้งกลุ่ม 16 นั้นมีที่มาจากอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นสำคัญ โดยที่สมาชิกได้ให้คำสัมภาษณ์อันเป็นความเห็นเกี่ยวกับการรวมกลุ่มที่เป็นไปในแนวทางเพื่อให้กลุ่ม 16 มีบทบาทในการอภิปรายในสภา และการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลเพื่อประกอบการอภิปรายตลอดจนการใช้เทคนิค IT และคอมพิวเตอร์เข้าช่วยดำเนินการโดยการจัดฟอรัม

²¹ Giovanni Satori, Partics and Party System : A Framework for Analysis,p. 76.
อังกิน นิโรจน์ ขอคงประเสริฐ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-12.

อาคารสำนักงานอย่างเป็นระบบ²² ประเด็นนี้หากพิจารณาในแง่ของมิติด้านแรงจูงใจตามแนวคิดของ ชาโตรี ด้านแรงจูงใจอันเนื่องมาจากอุดมการณ์นั้น กล่าวได้ว่า กลุ่ม 16 มีมิติแรงจูงใจด้านอุดมการณ์เป็นที่ แน่เนื่อในเบื้องต้นของการรวมกลุ่ม ฉะนั้นในประเด็นทางด้านผลประโยชน์อาจไม่ชัดเจน หรือเป็น ประเด็นที่เกิดตามมาภายหลังก็เป็นได้ เนื่องจากโอกาสทางการเมืองและภาวะเศรษฐกิจขณะนั้นเอื้อต่อการ ปฏิบัติ ชาโตรียังได้กล่าวว่า มิติทางด้านอุดมการณ์อาจเป็นเพียงการแอบอ้าง เพื่อสร้างความชอบธรรมก็ได้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ชาโตรีกล่าวก็มีเหตุผลเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลนั้นล้วนเป็นนักการเมืองและ เป็นหนึ่งในสมาชิกกลุ่ม 16 ทั้งสิ้น เมื่อมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มอาชีพอื่น ๆ จะเห็นได้ กว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความมั่นใจในทิศทางเดียวกันว่า การรวมกลุ่มหรือการเกิดกลุ่ม หรือฝักฝ่ายทางการเมืองดำเนินไปเพื่อผลประโยชน์เป็นหลัก ดังนั้น จึงยากที่จะสรุปให้ชัดเจนลงไปได้ว่า กลุ่ม 16 มีที่มาทางแนวความคิดด้านอุดมการณ์ หรือผลประโยชน์อย่างใดเป็นหลัก อย่างไรก็ตามผู้วิจัย เชื่อว่ามีความเป็นไปได้ทั้ง 2 ประเด็น โดยในประเด็นแรกอาจมาจากอุดมการณ์เป็นสำคัญ เพราะเรา จะสังเกตเห็นว่าสมาชิกกลุ่ม 16 เป็นคนรุ่นใหม่ไฟแรง เรื่องอุดมการณ์จำเป็น เรื่องจำเป็น แต่สำหรับ ผลประโยชน์อาจเป็นประเด็นที่ตามมาภายหลัง จากการจัดตั้งกลุ่มและโอกาสทางสถานภาพทางการเมือง และภาวะเศรษฐกิจสังคมในขณะนั้นเอื้อต่อการปฏิบัติ อันอาจเป็นสาเหตุที่นำมาสู่การที่กลุ่ม 16 ถูกมองว่า มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ ทั้ง ๆ ที่นโยบายและแนวคิดเบื้องต้นอาจเปี่ยมด้วยอุดมการณ์จริง ๆ ก็ว่าได้

ผลกระทบต่อพรรคการเมืองและแนวนโยบายของรัฐบาลในกรณีการเกิดขึ้นของกลุ่ม 16

การหยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมาศึกษาด้วยกลุ่ม 16 เป็นกลุ่มที่ค่อนข้างสร้างผลกระทบต่อ กรณีเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ อันมีผลต่อการผลักดันนโยบายของรัฐในเวลาต่อมา เนื่องจากกลุ่ม 16 เกิดขึ้นภายใต้พรรคการเมืองที่ตนสังกัด หรือที่เรียกกันว่า เป็น “มุ้งเล็กในมุ้งใหญ่” แน่หนอนว่า กิจกรรมหรือความเคลื่อนไหวของกลุ่ม ไม่ว่าจะในทิศทางใดย่อมเกิดผลกระทบต่อพรรคไม่มากนัก ซึ่ง ผลจากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างต่างให้แนวความคิดเห็นดังนี้

²²โปรดดูรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ วิทยา คุณปลื้ม, ประวัฒน์ อุตตะโมต และ ว่าที่ ร.ต. ไพโรจน์ สุวรรณฉวี.

“คือผมแยกประเด็นนะฮะ เพราะกลุ่ม 16 เรามารวมกันหลายพรรค มีทั้งพรรคพลังธรรม ชาติพัฒนา ชาติไทย หวังใหม่ หลายพรรค เพราะฉะนั้นเราบอกว่า มติของกลุ่มไม่เกี่ยวกับมติของพรรค ต้องถือพรรคเป็นหลักก็เหมือนอย่างที่ผมเรียนให้ทราบ ว่า ช่วงนั้นมันเป็นฝ่ายค้านเนี่ย เพราะฉะนั้นพรรคออกมา มันสอดคล้องกับมติกลุ่ม เพราะเป็นฝ่ายค้านด้วยกัน แต่พอมาเป็นฝ่ายรัฐบาล ในกลุ่มบางคนเขาก็ต้องไปโหวต ให้ฝ่ายรัฐบาลนะสิ อย่างนั้นมันก็ช่วยกันไม่ได้ ให้ถือพรรคเป็นหลัก ในเรื่องของกลุ่มการเมืองถ้าเราถือว่า ถ้าอย่าไป เองงานของกลุ่มไปแสวงหาผลประโยชน์นะฮะก็สามารถทำได้ ถ้าเอาชื่อของกลุ่ม เองงานของกลุ่มเนี่ยไปแสวงหาผลประโยชน์ ให้กับตนเอง หรือเอาไปในพรรคตัวเองที่จะให้มันขัดแย้งกับ มติพรรคตัวเอง อันนี้ผมถือว่าใช้ไม่ได้ เพราะฉะนั้น ยืนยันว่าถ้ากลุ่ม เป็นไปในลักษณะนี้ต่อไปเราสามารถ ที่จะพัฒนาคนรุ่นใหม่ได้แต่ถ้าเอาไป ไปอยู่กับพรรคการเมือง กลุ่มนี้อยู่ในพรรคการเมืองเพื่อที่จะเอาไปต่อรองตำแหน่ง ในพรรคหรือผลประโยชน์ในพรรคผมถือว่าไม่ถูกต้อง แต่ว่าในกลุ่มที่เรียนให้ทราบแล้วว่าพวกเราทุกคนสามารถ ยืนในลำขาของตนได้ เพราะฉะนั้นทุกคนไม่ต้องเอาอะไร ไปต่อรองในพรรค เพราะทุกคนมาจากหลายพรรคไม่ใช่พรรคเดียว”²³

²³ สัมภาษณ์ ประวัจน์ อุตตะโมต, อ่างแล้ว.

“ไม่มี เพราะการเมืองเป็นเรื่องของ มติของแต่ละพรรคใคร อยู่ข้างไหนก็ต้องยึดถือ แต่ในระบบพรรคการเมืองขณะนั้น จนถึงปัจจุบันในเรื่องข้อมูลยังไม่มีพรรคการเมืองไหนที่มีการค้นคว้าข้อมูลและมีระบบข้อมูลที่ค่อนข้างชัดเจนเท่า กลุ่ม 16 และได้นำสิ่งเหล่านี้มาใช้และนำมาสู่การพัฒนาการของพรรคการเมือง เพราะฉะนั้น การที่กลุ่มตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน เป็นจุดมุ่งหมายของนักการเมืองรุ่นใหม่ แล้วก็จะสังเกตได้ว่าจากนั้นมาแทบทุกรัฐบาล จะมี ส.ส. ที่เคยทำงานในกลุ่ม 16 เป็นรัฐมนตรีตลอดและเป็นรัฐมนตรีที่ทำงานและมีผลงาน ในปัจจุบันก็มีหลายคน เช่น คุณสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ คุณณวิน ชิดชอบ และคุณสนธยา คุณปลื้ม”²⁴

“จริง ๆ แล้ว มีมันไม่มีผลอะไร เพราะว่าในระบบพรรคการเมืองเนี่ย ในส่วนของการลงมติการลงคะแนนเสียงอะไรในส่วนของมติต่าง ๆ ก็ลงลงในส่วนของมติพรรคอยู่แล้ว ในส่วนของกลุ่มก็เพียงว่า เราอาจจะมีความคิดของพวกเราว่ามันเป็นอย่างไรมากกว่า แต่ถ้าเราเอาแนวคิดของที่คุยกันในกลุ่มไปคุยกันในพรรคแล้ว พรรคเห็นด้วยก็เป็นมติพรรค แต่ถ้ามติของพรรคไม่เห็นด้วยเราก็เอามติพรรค”²⁵

²⁴ สัมภาษณ์ ว่าที่ร.ต.ไพโรจน์ สุวรรณฉวี, อ่างแล้ว.

²⁵ สัมภาษณ์ วิทยา คุณปลื้ม, อ่างแล้ว.

จากคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองและเคยเป็นสมาชิกกลุ่ม 16 ซึ่งให้เห็นว่าการเกิดกลุ่มภายในพรรคการเมือง ซึ่งเรียกกันว่าเป็น มุ้งเล็กในมุ้งใหญ่นั้น ไม่มีผลต่อระบบพรรคการเมือง แต่ในขณะเดียวกัน บางกลุ่มทำคุณประโยชน์ชื่อเสียงให้กับพรรคด้วยแล้วอาจเป็นการเพิ่มบทบาทในทางที่ดีแก่พรรคการเมืองได้ด้วย²⁶ ซึ่งในกรณีของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม 16 นั้น แนนอนว่าผู้ให้สัมภาษณ์ต้องให้ข้อมูลอันเป็นภาพลักษณ์ในเชิงบวกกับกลุ่มของตน แต่ในหลักแห่งความเชื่อและข้อเท็จจริงพบว่า การเกิดกลุ่มมักก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการต่อรองกับพรรคในกรณีที่เป็นผลประโยชน์เกี่ยวกับตำแหน่งในคณะรัฐบาล ซึ่งเป็นประเด็นที่พบได้บ่อยในแวดวงการเมือง²⁷ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างอื่นที่ไม่ได้เป็นนักการเมืองเพื่อตรวจสอบข้อมูลจากความคิดเห็นประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มนักการเมือง ก็พบว่า การเกิดกลุ่มภายในพรรคการเมืองนั้น มีผลกระทบต่อพรรคการเมือง ตลอดจนนโยบายของรัฐอีกด้วย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังนี้

“แนนอน เมื่อมีกลุ่มการเมืองแล้วก็มีผลต่อพรรคการเมืองแนนอน ความจริงแล้วในพรรคหนึ่งๆ ไม่ควรจะมีกลุ่ม พรรคหนึ่งๆ จะมีกลุ่มอีกมันก็จะชอยย่อยแล้ว ในพรรคหนึ่ง ๆ มีหลายกลุ่ม ก็จะมีว่าเป็นพรรคนี้กลุ่มไหน อันนี้ถ้าแบ่งกันไปแบ่งกันมาก็เหลือนักการเมืองคนเดียวในกลุ่มซิ พอแบ่งก็เหลือนักการเมืองคนเดียวแล้ว เพราะฉะนั้นในพรรคการเมืองไหน มีกลุ่มการเมืองมากเท่าไรก็จะทำให้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวน้อยลง...และในประเด็นที่ก่อให้เกิดการผลักดันด้านนโยบายของรัฐนั้น ผมว่ามีผลนะครับ..มีผล ถ้าเกิดว่านโยบายของรัฐปล่อยให้ดำเนินการปล่อยสินเชื่อกันอย่างเสรี

²⁶ สัมภาษณ์ ว่าที่ร.ต.ไพโรจน์ สุวรรณฉวี, อ่างแล้ว.

²⁷ สัมภาษณ์ ร.ศ. ดร.ปรีชา อุปโยคิน, อ่างแล้ว.

โดยไม่มีอะไรหรือมาตรการมาควบคุมและกีดกัน ความเชื่อถือบุคคลมากเกินไปกว่าหลักทรัพย์นิยมก็เกิดผลเวลาบังคับตามทวงหนี้ไม่ได้มันก็จะเกิดหนี้เสียหนี้สูญกันมาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาบังคับตามสัญญา เท่าที่ปรากฏนักการเมืองเขาไม่ได้ใช้ชื่อตัวเอง เขาไม่ได้เป็นคู่สัญญาเองแต่เขามีบริวารที่จะให้ใครก็ได้เป็นคู่สัญญา เพียงแต่ว่าเมื่อสอบสวนไปแล้วเมื่อตรวจสอบไปแล้ว ทาง บี.บี.ซี. ให้เหตุผลว่าคนนั้นคนนี้เป็นกลุ่มของนักการเมืองท่านนั้น ท่านนี้ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่านักการเมืองท่านนั้น ท่านนี้อยู่เบื้องหลังสินเชื่อแต่ละแปลง”²⁸

“มันอยู่ที่ว่ากลุ่มการเมืองที่รวมตัวกันมานั้นมีแนวนโยบายที่ขัดแย้งกับพรรคหรือไม่ ถ้ากลุ่มการเมืองนั้นมีแนวนโยบายที่สอดคล้องประสาน นโยบายของพรรคก็ไม่มีผลกระทบกับพรรค เช่นว่าพรรคการเมืองที่มีนโยบายที่จะกระจายอำนาจไปสู่ภาคต่าง ๆ ไปสู่ตำบล ไปสู่หมู่บ้าน โดยการจัดตั้งสาขาพรรคอะไรขึ้นมาละเอียดยิบลงไปเหมือนกับนาระบบขายตรงมาใช้ แล้วเกิดมีกลุ่มการเมืองภาคใต้ขึ้นมากลุ่มหนึ่งแล้วเอานโยบายนี้ไปใช้กับ 4 จังหวัดภาคใต้ เพื่อเข้าไปตีฐานของพรรคความหวังใหม่ สมมติว่าประชาธิปไตยไปตั้งอย่างนี้ ก็ถือว่าสานต่อนโยบายของพรรคอย่างนี้ก็ไม่มีการผลเสีย แต่เท่าที่เป็นอยู่ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มมกรา กลุ่ม 16 วังน้ำร้อน น้ำเย็น อะไรก็ตาม เป็นกลุ่ม

²⁸ สัมภาษณ์ พ.ต.ท. สมพร แดงดี, อ้างแล้ว.

การเมืองที่ตั้ขึ้นมาเพื่อ ต่อรองกับพรรคการเมือง จะมี การรวมตัวของ ส.ส. บางส่วนในพรรค จะเป็น ส.ส. หนุ่ม ส.ส. แก่ อะไรก็แล้วแต่ รวมตัวกันขึ้นมาเพื่อใช้อำนาจพลัง ในการรวมตัวหรือมือเข้าไปต่อรองกับอำนาจของพรรค การเมืองหรืออำนาจของรัฐบาลในกรณีที่พรรคการเมืองนั้น เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ก็จะเป็นผลเสียแน่นอน”²⁹

“อย่างน้อยที่สุดเขาก็ทำให้เกิดปัญหา เป็นส่วนหนึ่งเป็น ส่วนร่วมให้เกิดปัญหาสถาบันการเงิน เป็นจุดเริ่มแห่ง วิกฤติของสถาบันการเงิน อันนี้เนี่ยผมไม่ได้พูดเอง คือว่า ผมเคยอ่านปาฐกถาของทูตสหรัฐ เขาก็พูดยอมรับ หรือแม้แต่ในหนังสือล่าสุดของเอเซียวิค เขาพูดว่ากรณีของ บี.บี.ซี. เป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤติเศรษฐกิจ ของระบบสถาบัน การเงินในประเทศ นะครับ ดังนั้น กลุ่มนี้ก็มีส่วนร่วมกับ นายราเกช ที่ทำให้เกิดวิกฤติของระบบสถาบันการเงินของ ประเทศไทย เมื่อเกิดวิกฤติแล้วเนี่ย ก็ส่งผลกระทบในการ แก้ไขปัญหา ก็มีการแก้ไขปัญหา เช่นการที่จะเข้าไปแก้ไข ปัญหาของรัฐบาลนายบรรหาร ทีแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ รุนแรงนี้ก็ต้องมีผลกระทบกับกลุ่ม 16 และก็ต้องมีผลกระทบ กับพรรคชาติไทย เพราะ ส.ส. กลุ่มนี้สังกัดพรรคชาติไทย ดังนั้น การที่จะเข้าไปแก้ไขสถาบันการเงินที่รุนแรงเนี่ยก็อาจจะถูกกลุ่มพวก

²⁹ สัมภาษณ์ พ.ต.อ. อำนวย นิยมะโน, อ่างแล้ว.

นี้ไปยั้ง ประการที่สองเมื่อเกิดจุดเริ่มของวิกฤติเศรษฐกิจก็จะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศชาติชัดเจนด้วย เช่น เมื่อเกิดปัญหาของ บี.บี.ซี. เกิดหนี้เสียถึง 80,000 ล้านบาท สูงกว่ากรณีของ แบริงก์ล้ม นิก รีสัน ด้วยซ้ำ ดังนั้นเนี้ยที่ผมคุยคือต้นทุนเงินกู้สูงขึ้นทันที คือต่างประเทศจะให้กู้กับสถาบันการเงินไทย สูงขึ้นทันทีอย่างน้อยสูง 0.25 หรือ 0.5 เปอร์เซ็นต์ ที่กู้เงินจากต่างประเทศ ต้นทุนเงินจะสูงขึ้นอย่างชัดเจน กรณีอื่น ๆ ก็เคยมีข่าวอยู่เสมอว่ากลุ่ม 16 บางคนเอาอิทธิพลของตนเองเข้าไปร่วมในการประมูลงานของรัฐเช่นกรณีเรื่อง เชื้อนสียัด บางกลุ่มก็ไปกว้านซื้อที่ดินในจังหวัดหนองคาย การที่ไปกว้านซื้อที่ดินจำนวนมากที่มานี้ทำให้เกิดการทุจริตขึ้น ในการออกเอกสารสิทธิ นะครับในลักษณะที่รัฐก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ได้จริงจัง เพราะเกรงอิทธิพล นะครับ ไม่ว่าจะตำรวจก็ดี มหาดไทยก็ดี จะเข้าไปแก้ไขปัญหาก็เรื้อรังก็เกรงอิทธิพลของนักการเมืองกลุ่มนี้บางคนอยู่”³⁰

“แต่เท่าที่ผ่านมารวมกลุ่มทางการเมืองนั้น ส่อเจตนาที่ต้องการผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองมากกว่าผลประโยชน์ของกลุ่มพรรค เพราะฉะนั้นมุ่งเล็กที่อยู่ในมุ่งใหญ่ไม่ได้สนใจว่าพรรคใหญ่จะทำอะไร จะพยายามทำตัวให้ใหญ่ภายใต้พรรคนั้น เพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองกับพรรค แน่แน่นอนว่าต้องมีผลกระทบกับพรรค แต่ที่นี้จะกระทบทางบวกหรือลบนั้นขึ้นอยู่กับประเด็น...อย่าง บี.บี.ซี. ก็ชี้ให้เห็นได้เพียงขึ้นอยู่กับว่าพรรครับรัฐบาลไหน หมายความว่ามีส่วนรู้เห็นด้วยอะไรทำนองนี้...”³¹

³⁰ สัมภาษณ์ ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, อ่างแล้ว.

³¹ สัมภาษณ์ รศ. ดร. ปรีชา อุปโยคิน, อ่างแล้ว.

จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างในสายอาชีพอื่น ๆ ที่มีใช้นักการเมืองต่างมีมุมมองที่แตกต่างจากนักการเมืองกลุ่ม 16 ไปในทางตรงข้าม กล่าวคือ มีความเชื่อว่า การเกิดกลุ่มมีผลกระทบต่อพรรคการเมือง และรวมไปถึงผลต่อนโยบายของรัฐบาลด้วย กรณี บี.บี.ซี.เป็นตัวชี้ให้เห็นได้อย่างเด่นชัดถึงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ดังนั้นการรวมกลุ่มหรือการเกิดกลุ่มทางการเมืองจึงอาจสรุปได้ว่า มีการคำนึงถึงถึงประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลัก แม้ว่าบรรดาสมาชิกของกลุ่มอาจอ้างถึงอุดมการณ์ในการรวมกลุ่ม แต่จากการศึกษาจากสภาพกรณีหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนคำบอกเล่า หรือ คำสัมภาษณ์จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรณี บี.บี.ซี. ค่อนข้างชี้ให้เห็นได้ถึงวัตถุประสงค์เล็ก ๆ ที่สมาชิกกลุ่ม 16 ไม่ได้ให้การสัมภาษณ์ในกรณีของผลประโยชน์ แต่มุ่งเน้นไปที่อุดมการณ์ ประเด็นนี้ ซาโตรี ได้กล่าวไว้ในเรื่องมิติด้านอุดมการณ์ (The Ideological Dimension) ว่า กลุ่มพวกหรือฝักฝ่ายที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจทางด้านอุดมการณ์นั้น อาจไม่ได้เกิดอุดมการณ์อย่างแท้จริง เพราะอุดมการณ์เป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ยาก ดังนั้นจึงมีการแอบอ้างอุดมการณ์ขึ้นมาเพื่อสร้างความชอบธรรม³²

อย่างไรก็ตาม หากศึกษาวิเคราะห์ในลักษณะที่ให้ความสำคัญเป็นธรรมแก่พรรคกลุ่ม 16 โดยพิจารณาจากความคิดเห็นของนักรัฐศาสตร์เมืองไทย ก็น่าจะมีความสอดคล้องกับแนวคิดเชิงอุดมการณ์ของกลุ่ม 16 ได้ดี โดยที่ วิทยา สุจริตชนารักษ์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกลุ่มพวกว่า เป็นการสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของสังคมไทย มีความใกล้ชิดกับความสัมพันธ์ระบบเครือญาติและสังคมไทยโดยใช้เป็นฐานของความสัมพันธ์ของคนในสังคม³³ โดยในกรณีของกลุ่ม 16 น่าจะเข้าประเด็นตามแนวคิดเช่นนี้มากที่สุด กล่าวคือ การรวมกลุ่ม 16 เป็นไปในลักษณะเพื่อน,พรรคพวกที่มีความคิดอ่านลักษณะเดียวกัน นอกจากนี้ในระดับครอบครัวของกลุ่ม 16 ค่อนข้างมีความสัมพันธ์กันมากระดับหนึ่ง นั้นหมายถึงไม่เพียงสมาชิกต่อสมาชิกจะรู้จักกันอย่างเดียว แต่ยังรู้จักกันเป็นการส่วนตัวในระดับครอบครัวกันอีกด้วย

³² Giovanni Satori, **Parties and Party System : A Framework for Analysis**,p.76.

³³สัมภาษณ์ วิทยา สุจริตชนารักษ์,ภูมิปัญญาไทยด้านการเมืองการปกครอง,หน้า 128-130.

ความสนิทสนมในลักษณะนี้กับการรวมกลุ่มหรือการเป็นกลุ่มพวกจึงอาจไม่เข้าประเด็นตามแนวคิดของนักรัฐศาสตร์หรือนักสังคมวิทยาต่างประเทศ ซึ่งประเด็นนี้ ปรีชา อุปโยคิน³⁴ ก็ได้กล่าวเป็นการยอมรับถึงความไม่เข้าลักษณะของการเกิดกลุ่มพวก (กลุ่ม 16) ในทางทฤษฎีของต่างประเทศ ซึ่งจากการศึกษาเชิงวิเคราะห์ อาจสรุปได้ว่า กลุ่ม 16 มีแรงจูงใจในการรวมกลุ่มด้านอุดมการณ์ในขั้นต้น แต่ในสถานการณ์และโอกาสทางการเมืองผนวกกับบทบาทของการดำรงตำแหน่งทางการเมืองสร้างโอกาสให้เกิดการดำเนินผลประโยชน์ ดังนั้น แนวทางอันเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง จึงถูกลดบทบาทในมิติดังกล่าวลงไปภาพลักษณ์ของกลุ่มที่ปรากฏต่อสาธารณชนที่มีต่อการแสวงหาผลประโยชน์ จึงปรากฏให้เห็นเด่นชัดกว่าการดำเนินกิจกรรมด้านอุดมการณ์ ดังนั้น กลุ่มจึงถูกมองว่า เป็นการรวมกลุ่มพวกเพื่อผลประโยชน์เป็นหลัก โดยในทางทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับ กลุ่มพวก ตลอดจนสามัญสำนึกของประชาชนก็เพิ่งเล็งถึงการรวมกลุ่มว่ามุ่งถึงผลประโยชน์เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ดังนั้นการที่กลุ่ม 16 พยายามเน้นถึงที่มาของการรวมกลุ่มเพื่ออุดมการณ์นั้นจะต้องได้รับการพิสูจน์จากสาธารณชนซึ่งกลุ่ม 16 จะต้องแสดงบทบาทเพื่อลบล้างภาพลักษณ์ว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์อันสร้างผลกระทบต่อระบบพรรคการเมืองและนโยบายของรัฐให้เป็นที่ประจักษ์ในอนาคต

³⁴ สัมภาษณ์ ร.ศ. ดร. ปรีชา อุปโยคิน, อ่างแล้ว.